

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการผลิตและการใช้อาหารหยาบ
คุณภาพดีสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน

ชื่อผู้เขียน นายอดิศร ชุนทอง

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อวรรณ	โอกาสพัฒนกิจ	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรทัศน์	อินทรศักดิ์พร	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชค	มิเกล็ด	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ กฤษิน	ศรีมงคล	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการผลิตและการใช้อาหารหยาบคุณภาพดี รวมทั้งศึกษาปัญหา อุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ดำเนินการวิจัยโดยทดลองรูปแบบการผลิตและการใช้อาหารหยาบ ร่วมกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมจำนวน 30 ราย ในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน หลังจากนั้นติดตามและประเมินผลการเปลี่ยนแปลง โดยการสังเกตและสัมภาษณ์เกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการส่งเสริมการผลิตและการใช้อาหารหยาบคุณภาพดี มีขั้นตอนดังนี้ (ก) ประมวลปัญหาด้านการผลิตอาหารหยาบ (ข) รับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ (ค) จัดฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ (ง) ศึกษาดูงานด้านการเลี้ยงโคนมและการผลิตอาหารหยาบ (จ) ประเมินความรู้และความเข้าใจของเกษตรกร (ฉ) ปลูกพืชอาหารสัตว์และนำไปใช้ (ช) สาริตการสำรองพืชอาหารสัตว์โดยวิธีหมัก (ซ) ประเมินการผลิตและการใช้อาหารสัตว์

เงื่อนไขสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินงาน คือ (1) การปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อปรับแผนปฏิบัติการหากมีปัญหา (2) ความรู้และความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับผลของอาหารหยาบต่อสุขภาพโค ปริมาณน้ำนมดิบ และอัตราการผสมติด (3) รูปแบบที่เหมาะสมกับเกษตรกรคือการปลูกหญ้าให้เพียงพอ และการเสริมเศษผลิต

ทางการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งเป็นการลดต้นทุนการผลิตและช่วยให้เกษตรกรมีเวลาว่างมากขึ้น
อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกพืชอาหารสัตว์จำกัด เฉลี่ย 3.60 ไร่ต่อราย จึงต้อง
อาศัยเศษผลผลิตทางการเกษตรเป็นหลัก ทำให้ต้นทุนสูง และเสียเวลาในการขนส่งมากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการผลิตและการใช้อาหาร
หยาบคุณภาพดี คือเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด ควรวิเคราะห์สถานการณ์การผลิตและ
การใช้อาหารหยาบร่วมกับเกษตรกร เพื่อให้ทราบถึงโอกาส จุดแข็ง จุดอ่อน และอุปสรรค ก่อนที่
จะออกแบบกระบวนการพัฒนารูปแบบการส่งเสริม และรูปแบบการผลิต-การใช้อาหารหยาบ
โดยวิจัยต่อเนื่อง คือ การหาแนวทางเพิ่มความรู้ ความเข้าใจของเกษตรกรด้านการผลิตและการใช้
อาหารหยาบคุณภาพดี

Independent Study Title	Developing Extension Pattern for the Production and Utilization of High Quality Roughage for Dairy Farmers in Ban Thi District, Lamphun Province		
Author	Mr. Adisorn Khunthong		
M.S. (Agriculture)	Agricultural Extension		
Examining Committee	Asst. Prof. Dr. Avorn Opatpatanakit		Chairman
	Asst. Prof. Dr. Wallratat Intaruccomporn		Member
	Asst. Prof. Dr. Choke Mikled		Member
	Assoc. Prof. Katin Srimongkol		Member

Abstract

The objective of this action research was to develop extension pattern for quality roughage production and utilization. Dairy farmers' perspectives toward problem, obstacle and recommendation on this issue were also investigated. Research process included action of roughage production and utilization, monitoring and assessment of changes through observation and interview. The finding are as follows:

Extension pattern should be developed as the process which included (a) problem analysis on roughage (b) selection of dairy farmer to participate in the research project (c) training on roughage production (d) field visit on roughage production (e) pre-assessment of farmers' knowledge and understanding on forage production (f) implementation of forage production and utilization (g) demonstration of reserve silage, and (h) post-assessment of dairy farmers' practice in forage production and utilization.

The crucial condition of this extension pattern found to be (1) consistent and continuous discussion among dairy farmers and extension workers as to adjust action plan whenever problem

existed, (2) dairy farmers knowledge and understanding toward impact of roughage on dairy health; milk production and conception rate, and (3) pattern of roughage production composed of sufficient forage production plus agricultural by-products during dry season. However as dairy farmers have limited pasture area, average 3.60 rai/farm, they then have to rely on high cost agricultural by-products which consume longer time to collect.

It was recommended that to develop extension pattern to quality roughage production and utilization, extension workers should collaborate with dairy farmers in participatory analysis the opportunity, strength, weakness and threat of current roughage production which could help extension worker to formulate proper extension process and pattern. Thus further research project should deal with how to further increase dairy farmers knowledge and understanding on roughage production and utilization.